

Προς το Προεδρείο της Βουλής των Ελλήνων

Αναφορά

προς την Υπουργό Πολιτισμού

Θέμα: «Σχετικά με τα πρόσφατα, τρέχοντα και προσεχή έργα στην Ακρόπολη Αθηνών».

Η βουλευτής Αχαΐας Νέας Αριστεράς Σία Αναγνωστοπούλου καταθέτει ως αναφορά το από 1/4/2024 δελτίο τύπου του ελληνικού τμήματος του Διεθνές Συμβουλίου Μνημείων και Τοποθεσιών I.C.O.M.O.S που αφορά τα πρόσφατα, τρέχοντα και προσεχή έργα στην Ακρόπολη Αθηνών.

Το ελληνικό τμήμα του ICOMOS αναφέρεται στην έντονη αντίδρασή του αλλά και στις διεθνείς αντιδράσεις που προκάλεσε η αιφνιδιαστική διάστρωση του βράχου της Ακρόπολης με μπετόν αρμέ το φθινόπωρο του 2020, η εξαγγελία προγράμματος κάλυψης του συνόλου της Ακρόπολης με νέα υλικά και η έγκριση από το Κεντρικό Αρχαιολογικό Συμβούλιο προμελέτης για «ανακατασκευή» της Ρωμαϊκής κλίμακας επίσης με νέα υλικά. Μάλιστα, μετά το διεθνές συνέδριο που οργανώθηκε τον Νοέμβριο του 2021 προκειμένου να νομιμοποιηθούν κατ' επίφαση, όπως σημειώνεται, οι εν λόγω εργασίες, οι αντιδράσεις δεν σταμάτησαν, με αποτέλεσμα την Συμβουλευτική Αποστολή εκπροσώπων της UNESCO και του διεθνούς ICOMOS.

Όπως καταγγέλλεται στο εν λόγω δελτίο τύπου, η Αποστολή της UNESCO συναίνεσε τότε με την άποψη του ΥΠΠΟ περί της αναστρεψιμότητας των διαστρώσεων στον βράχο, αφού βρέθηκε προ τετελεσμένων και παρέμεινε υπό τον στενό έλεγχο του Υπουργείου. Η Αποστολή, επισημαίνεται πως, αγνόησε τεκμηριωμένες βλάβες στον φυσικό βράχο και τα αρχαία, περιοριζόμενη στην επισήμανση της δυνατότητας βελτιώσεων. Παρόλα αυτά, οι υποδείξεις για τα προγραμματισμένα έργα κάλυψης του βράχου της Ακρόπολης και της κλίμακας στη δυτική πρόσβαση, ήταν σαφέστατες και η ελληνική πλευρά όφειλε να συμμορφωθεί με τις οδηγίες τω UNESCO/ICOMOS/ITCN (2002) καθώς και άλλων κατευθυντήριων γραμμών διαχείρισης της Σύμβασης Παγκόσμιας Κληρονομιάς, όπως ακριβώς αυτές απαριθμούνται στο δελτίο τύπου του ελληνικού τμήματος του ICOMOS.

Το Υπουργείο Πολιτισμού επέλεξε να ερμηνεύσει την έκθεση της Αποστολής ως έπαινο, συνεχίζοντας στην πράξη την οικοδομική δραστηριότητα (διαστρώσεις με οπλισμένο σκυρόδεμα κ.α.) με αποκορύφωμα τις εκσκαφές με μηχανικά, αντί συστημικών εκσκαφών που απαιτούνται πριν από οποιαδήποτε παρέμβαση σε αρχαιολογικό χώρο. Πολύ ανησυχητικές επίσης, χαρακτηρίζονται οι «στερεώσεις»/«αναστηλώσεις» σημαντικών μνημείων αλλά ακόμα πιο προβληματική σημειώνεται η έκθεση εννέα αυθεντικών μαρμάρινων πλίνθων με επιγραφές από την αρχαϊκή και κλασική περίοδο, η οποία θα γίνει τυχαία θέση στο ύπαιθρο, αντίθετα στον κανόνα σύμφωνα με τον οποίο φορητές επιγραφές πρέπει να εκτίθενται σε εσωτερικό χώρο. Τονίζεται δε, ότι τέτοιου είδους παρεμβάσεις θα έπρεπε να εκτελούνται μετά από ολοκλήρωση κύκλου μελετών και αποφάσεων που δεν θα είναι μόνο του ΥΠΠΟ αλλά και του Κέντρου Παγκόσμιας Κληρονομιάς και των συναφών Συμβουλευτικών Οργανισμών. Εν συνεχεία, το ελληνικό τμήμα του ICOMOS παραθέτει χαρακτηριστικά περιστατικά που επιβεβαιώνουν ότι το ΥΠΠΟ αδιαφορεί για τις υποδείξεις της αποστολής UNESCO/ICOMOS.

Ακόμη, σημειώνεται χαρακτηριστικά πως το ΥΠΠΟ χρησιμοποιεί ως επιχείρημα για περισσότερες οικοδομικές προσθήκες, τον πρωτοφανή συνωστισμό του 2023 στην Ακρόπολη από τον μεγάλο αριθμό επισκεπτών, δηλώνοντας μάλιστα από τη μεριά του το υπουργείο πως το πρόβλημα θα λυθεί με άμεσες δομικές παρεμβάσεις στη δυτική πρόσβαση και στο εσωτερικό των Προπυλαίων που θα περιλαμβάνουν το «φάρδεμα των Προπυλαίων»! Οι μελέτες μάλιστα για τη δυτική πρόσβαση δεν είναι ανοικτές στο κοινό, καθώς φαίνεται πως έχουν ανατεθεί απευθείας σε ιδιωτικές εταιρείες. Το δελτίο τύπου αναφέρεται αναλυτικά στον τρόπο που γνωρίζει το ICOMOS πως θα γίνει η αναμόρφωση της δυτικής πλαγιάς και σε συγκεκριμένες παρεμβάσεις που, όπως τονίζεται, **«Τα μέτρα αυτά εγγυώνται μόνον βλάβες και παραμόρφωση της αρχιτεκτονικής του μνημείου. Η δυτική πλαγιά της Ακρόπολης θα μοιάζει με εκθεσιακό κέντρο σύγχρονης τεχνολογίας. Οι προτεινόμενες επεμβάσεις είναι αντίθετες με την Χάρτα της Βενετίας του 1964 και την Χάρτα Αρχών του ICOMOS του 2003 κλπ. Επιπλέον, προϋποθέτουν μεγάλες αναδιατάξεις στους αρχαιολογικούς χώρους βόρεια, δυτικά και νότια της Ακρόπολης, που απαιτούν πολυετείς συστηματικές ανασκαφές και μελέτες πριν από οποιαδήποτε εφαρμογή».**

Τέλος, τονίζεται ότι σύμφωνα με την ιστοσελίδα της ιδιωτικής εταιρείας στην οποία ανατέθηκε τον Απρίλιο του 2023 η εκπόνηση Διαχειριστικών Σχεδίων για έντεκα ελληνικά μνημεία/χώρους που περιλαμβάνονται στον κατάλογο της Παγκόσμιας Κληρονομιάς της UNESCO, μεταξύ αυτών και η Ακρόπολη, ότι δραστηριότητες της αναδόχου εταιρείας δεν σχετίζονται με διαχείριση πολιτιστικής κληρονομιάς. Το ICOMOS προειδοποιεί πως μέχρι το φθινόπωρο του 2024 που έχει ανακοινώσει το ΥΠΠΟ ότι ο κύκλος μελετών και λήψης αποφάσεων θα ολοκληρωθεί, θα έχουν προστεθεί μέσα και γύρω από την Ακρόπολη, χωρίς Διαχειριστικό Σχέδιο και με αδιαφανείς διαδικασίες, κατασκευές αντίθετες προς την Έκθεση της Συμβουλευτικής Αποστολής UNESCO/ICOMOS, τη Χάρτα της Βενετίας του 1964 και τη Χάρτα του ICOMOS του 2003.

Το Ελληνικό τμήμα του ICOMOS με το εκτενές αυτό δελτίο τύπου κρούει τον κώδωνα του κινδύνου «για την προστασία του μοναδικού συνόλου φύσης και τέχνης που είναι η Ακρόπολη» και καλεί τους υπεύθυνους (Κεντρική Υπηρεσία του ΥΠΠΟ, Εφορεία Αρχαιοτήτων Πόλης Αθηνών, Υπηρεσία Συντήρησης Μνημείων Ακρόπολης και Επιτροπή Συντηρήσεως Μνημείων Ακροπόλεως) να αναλογιστούν τις ευθύνες τους και να πράξουν αναλόγως. Επιπλέον, ζητά τη συμπαράσταση της κοινωνίας των πολιτών και των διεθνών οργανισμών πολιτιστικής κληρονομιάς.

Επισυνάπτεται το σχετικό δελτίο τύπου.

Παρακαλούμε για την άμεση εξέταση της Αναφοράς μετά του δελτίου τύπου , για την απάντηση και την ενημέρωσή μας σχετικά με τις ενέργειές σας.

Αθήνα, 5.4.2024

Η καταθέτουσα βουλευτής

Αναγνωστοπούλου Αθανασία (Σία)

ΔΕΛΤΙΟ ΤΥΠΟΥ

ΘΕΜΑ: ΠΡΟΣΦΑΤΑ, ΤΡΕΧΟΝΤΑ ΚΑΙ ΠΡΟΣΕΧΗ ΕΡΓΑ ΣΤΗΝ ΑΚΡΟΠΟΛΗ ΑΘΗΝΩΝ

Η αιφνιδιαστική διάστρωση του βράχου της Ακρόπολης με μπετόν αρμέ το φθινόπωρο του 2020, η εξαγγελία προγράμματος κάλυψης του συνόλου της Ακρόπολης με νέα υλικά και η έγκριση από το Κεντρικό Αρχαιολογικό Συμβούλιο προμελέτης για «ανακατασκευή» της Ρωμαϊκής κλίμακας, επίσης με νέα υλικά, προκάλεσαν αντιδράσεις διεθνώς. Το ελληνικό τμήμα του ICOMOS εξέφρασε τότε τις έντονες αντιρρήσεις του. Μετά το διεθνές συνέδριο που οργανώθηκε τον Νοέμβριο του 2021, για την κατ' επίφασιν νομιμοποίηση των εργασιών, οι αντιδράσεις συνεχίστηκαν, με αποτέλεσμα την Συμβουλευτική Αποστολή εκπροσώπων της UNESCO και του διεθνούς ICOMOS.

Στην Αθήνα, η Αποστολή βρέθηκε προ τετελεσμένου γεγονότος και παρέμεινε υπό τον στενό έλεγχο του Υπουργείου Πολιτισμού. Αυτό εξηγεί την συναίνεσή της με την άποψη του Υπουργείου, ότι οι διαστρώσεις στον βράχο είναι αντιστρέψιμες, μολοντί εμφανώς δεν είναι. Επί πλέον, η Αποστολή αγνόησε τεκμηριωμένες βλάβες στον φυσικό βράχο και τα αρχαία, περιοριζόμενη στην επισήμανση της δυνατότητας βελτιώσεων.

Αντίθετα, όμως, οι υποδείξεις για τα προγραμματισμένα έργα κάλυψης του βράχου της Ακρόπολης και της κλίμακας στη δυτική πρόσβαση, ήταν σαφέστατες. Η ελληνική πλευρά όφειλε, στο εξής, να συμμορφωθεί με τις οδηγίες των UNESCO / ICCROM / ICOMOS / ITCN (2002) και άλλων κατευθυντήριων γραμμών διαχείρισης της Σύμβασης Παγκόσμιας Κληρονομιάς, δηλαδή:

1. Πριν από κάθε παρέμβαση, να συμπληρώνονται μελέτες και να εγκρίνονται από τις ελληνικές αρχές, σε τρία στάδια: α. Προμελέτη, β. Οριστική Μελέτη, γ. Μελέτη Εφαρμογής.
2. Να ακολουθεί Αξιολόγηση των Επιπτώσεων στην Κληρονομιά, βασισμένη σε λεπτομερή επιχειρήματα, κατόψεις και σχέδια.
3. Ο πλήρης φάκελος να αποστέλλεται στο Κέντρο Διεθνούς Κληρονομιάς της UNESCO προκειμένου να μελετηθεί από το σύνολο των Συμβουλευτικών Οργανισμών.
4. Επειδή δεν έχει ποτέ, έως τώρα, κατατεθεί για την Ακρόπολη Διαχειριστικό Σχέδιο, ούτε Σχέδιο Διαχείρισης Τουρισμού, τέτοια Σχέδια πρέπει να καταρτισθούν, και οι μελλοντικές επεμβάσεις στην Ακρόπολη να ενταχθούν στο πλαίσιό τους.

Σε δελτίο τύπου, το Υπουργείο Πολιτισμού ερμήνευσε την έκθεση της Αποστολής ως έπαινο(!) για το σύνολο της πρόσφατης δραστηριότητας και των προτεινομένων επεμβάσεων. Στην πράξη, η οικοδομική δραστηριότητα συνεχίστηκε: διαστρώσεις με οπλισμένο σκυρόδεμα, πυκνό αποστραγγιστικό δίκτυο με ογκώδεις κατασκευές από μπετόν αρμέ, τόσο μέσα στην Ακρόπολη όσο και στους πρόποδες του βράχου και την περιβάλλουσα περιοχή, εγκατάσταση κτισμάτων που δικαιολογούνται ως χρηστικά, όπως το υπό κατασκευήν εκδοτήριο εισιτηρίων νοτίως του Αρείου Πάγου, με θεμέλια και τοίχους από μπετόν αρμέ. Το χειρότερο είναι ότι, αντί συστηματικών ανασκαφών που απαιτούνται πριν από οποιαδήποτε παρέμβαση σε αρχαιολογικό χώρο, ο συνήθης τρόπος προεργασίας είναι εκσκαφές με μηχανικά μέσα.

Πολύ ανησυχητικές, από άποψη διαχείρισης αρχαιοτήτων, είναι οι «στερεώσεις»/«αναστηλώσεις» σημαντικών μνημείων, όπως αυτή που πραγματοποιήθηκε στο βάθρο του Αγρίππα,

και η προβλεπόμενη τοποθέτηση αντιγράφων επιγραφών στον αρχαιολογικό χώρο της Ακρόπολης, που έχουν εγκριθεί και είναι σε εξέλιξη. Πιο προβληματική είναι η έκθεση εννέα αυθεντικών μαρμάρινων πλίνθων με επιγραφές από την αρχαϊκή και κλασική περίοδο. Θα εκτεθούν σε τυχαία θέση στο υπαίθρο, αντίθετα προς τον κανόνα, σύμφωνα με τον οποίο φορητές επιγραφές πρέπει να εκτίθενται σε εσωτερικό χώρο. Για το στήσιμο, θα χρησιμοποιηθούν τσιμέντο και νέο πεντελικό μάρμαρο, σε ποσοστό πάνω από 60%. Προβλέπεται να ακολουθήσουν και άλλα εκθέματα στο χώρο της Ακρόπολης, με στοιχεία αυθεντικά ή αντίγραφα.

Τέτοιες παρεμβάσεις θα έπρεπε να εκτελούνται μόνον μετά την ολοκλήρωση κύκλου μελετών και αποφάσεων, όχι μόνον στο πλαίσιο του ΥΠΠΟ αλλά και του Κέντρου Παγκόσμιας Κληρονομιάς (WHC) και των συναφών Συμβουλευτικών Οργανισμών. Το γεγονός ότι το Υπουργείο Πολιτισμού αδιαφορεί για τις υποδείξεις της αποστολής UNESCO/ICOMOS επιβεβαιώνεται από το ακόλουθο περιστατικό: Ο πρόεδρος της Επιτροπής Συντήρησης Μνημείων Ακρόπολης, σε διάλεξη της 4ης Ιουλίου 2023, εξέφρασε την αποδοκιμασία του για τη Συμβουλευτική Αποστολή, κρίνοντας τους εμπειρογνώμονες αναρμόδιους να κρίνουν τα έργα στην Ακρόπολη και δηλώνοντας πως, ό,τι και να συνιστούσε η Έκθεση της Αποστολής, ο ίδιος και η ομάδα του θα εξακολουθούσαν να κάνουν αυτό που θεωρούν σωστό, αγνοώντας τις συστάσεις της UNESCO. Σε άλλη περίπτωση, δήλωσε ότι η Αποστολή UNESCO/ICOMOS προκλήθηκε από έκκληση εκπροσώπων της Κοινωνίας των Πολιτών προς τη διεύθυνση του WHC. Με τον τρόπο αυτό, διέψευσε δημοσίως το ΥΠΠΟ, το οποίο επέμενε να ισχυρίζεται ότι η Αποστολή για τον έλεγχο των έργων προσεκλήθη από το ίδιο το ΥΠΠΟ.

Τον πρωτοφανή συνωστισμό το 2023, που έφτασε τα 22.000-23.000 άτομα ημερησίως, χρησιμοποίησε το Υπουργείο ως επιχείρημα για περισσότερες οικοδομικές προσθήκες. Η μόνη λύση στα προβλήματα συνωστισμού, που θέτουν σε κίνδυνο τόσο τα μνημεία όσο και τους επισκέπτες, είναι ο έλεγχος του αριθμού των επισκεπτών, που φιλοξενούνται ταυτόχρονα στο χώρο, πρόβλημα που επιλύεται με Διαχειριστικά Σχέδια, μετά από ενδελεχή μελέτη από εξειδικευμένους εμπειρογνώμονες. Το ΥΠΠΟ δήλωσε ότι το πρόβλημα θα λυθεί με άμεσες δομικές παρεμβάσεις στη δυτική πρόσβαση και στο εσωτερικό των Προπυλαίων. Συγκεκριμένα: «Δεν μπορούμε να γκρεμίσουμε τα Προπύλαια, μπορούμε όμως, να τα φαρδύνουμε»! Από την άλλη, ο πρόεδρος της ΕΣΜΑ δηλώνει ότι η «επαναφορά» της ρωμαϊκής κλίμακας στη δυτική πρόσβαση δεν γίνεται για να διευκολυνθεί ο αριθμός των επισκεπτών, αλλά για να ανταποκριθεί στην πεποίθησή του ότι θα συμβάλει στην καλύτερη κατανόηση του χώρου....

Οι μελέτες για τη δυτική πρόσβαση δεν είναι ανοικτές στο κοινό, καθώς φαίνεται ότι έχουν ανατεθεί απευθείας σε ιδιωτικές εταιρείες. Γνωρίζουμε ότι η αναμόρφωση της δυτικής πρόσβασης προβλέπεται να καλύψει πρακτικά όλη την περιοχή μεταξύ Προπυλαίων, πύργου της Νίκης και βάθρου του Αγρίππα, καθώς και το νότιο μισό της κάτω περιοχής, έσω της πύλης Beulé. Οι αρχικές ρωμαϊκές μορφές δεν θα αποκατασταθούν πλήρως, μάλιστα στην κεντρική διάβαση θα εφαρμοστεί νέα μορφή βαθμίδων. Τα σκαλοπάτια θα είναι από μάρμαρο, αλλά σε άλλες περιπτώσεις από χαλύβδινο πλέγμα ή τσιμέντο. Θα υποβαστάζονται κυρίως από μεταλλικούς στύλους στηριγμένους στο βράχο και σε αρχαιότητες. Τα υποκείμενα αρχαία θα είναι πρακτικά απρόσιτα. Ηλεκτροκίνητο αναβατόριο με πλατφόρμα για αμαξίδια θα κινείται επάνω σε κεκλιμένες τροχιές στη βόρεια πλευρά του κεντρικού διαδρόμου, ενώ παρόμοιος μηχανισμός θα λειτουργεί κατά μήκος κεκλιμένων μονοπατιών ή κλιμάκων που θα συνδέονται με τη νότια πλαγιά της Ακρόπολης. Παρόμοιος μηχανισμός θα συνδέει την περιοχή στους πρόποδες του βάθρου του Αγρίππα με την πλαγιά, δυτικά της πύλης Beulé.

Τα Προπύλαια προβλέπεται να λειτουργούν ως σταθμός οχημάτων ατόμων με αναπηρία. Τα έδρανα κατά μήκος των τοίχων της ιωνικής αίθουσας θα ανακατασκευασθούν για να εξυπηρετούν άτομα με αναπηρία. Τα Προπύλαια θα λειτουργούν ταυτόχρονα ως πέρασμα για τους τουρίστες κατά την είσοδο/έξοδο στο χώρο και ως επισκέψιμο μνημείο. Για την προστασία του κρηπιδώματος, των στυλοβατών και των βαθμίδων του θυραίου τοίχου, προβλέπονται χαλύβδινες πλάκες, ενώ «διαπνέοντες» τάπητες προτείνονται για την προστασία των δαπέδων των Προπυλαίων. Τα μέτρα αυτά εγγυώνται μόνον βλάβες και παραμόρφωση της αρχιτεκτονικής του μνημείου. Η δυτική πλαγιά της Ακρόπολης θα μοιάζει με εκθεσιακό κέντρο σύγχρονης τεχνολογίας. Οι προτεινόμενες επεμβάσεις είναι αντίθετες με την Χάρτα της Βενετίας του 1964 και την Χάρτα Αρχών του ICOMOS του 2003 κλπ. Επιπλέον, προϋποθέτουν μεγάλες αναδιατάξεις στους αρχαιολογικούς χώρους βόρεια, δυτικά και νότια της Ακρόπολης, που απαιτούν πολυετείς συστηματικές ανασκαφές και μελέτες πριν από οποιαδήποτε εφαρμογή.

Η εκπόνηση Διαχειριστικών Σχεδίων για έντεκα ελληνικά μνημεία/χώρους που περιλαμβάνονται στον κατάλογο της Παγκόσμιας Πολιτιστικής Κληρονομιάς της UNESCO και αντιπροσωπεύουν Προϊστορία, Αρχαιότητα και Βυζάντιο, μεταξύ αυτών και η Ακρόπολη, ανατέθηκε σε ιδιωτική εταιρεία, τον Απρίλιο 2023. Σύμφωνα με την ιστοσελίδα της αναδόχου εταιρείας, όμως, οι δραστηριότητές της δεν σχετίζονται με διαχείριση πολιτιστικής κληρονομιάς.

Η εφαρμογή ζωνών ώρας επίσκεψης το περασμένο φθινόπωρο, αποδείχθηκε προπέτασμα καπνού στην έλλειψη ουσιαστικών Διαχειριστικών Σχεδίων. Το ΥΠΠΟ ανακοίνωσε ότι ο κύκλος μελετών και λήψης αποφάσεων θα ολοκληρωθεί το φθινόπωρο του 2024. Έως τότε, χωρίς Διαχειριστικό Σχέδιο και με αδιαφανείς διαδικασίες, θα έχουν προστεθεί, μέσα και γύρω από την Ακρόπολη κατασκευές αντίθετες προς την Έκθεση της Συμβουλευτικής Αποστολής UNESCO/ICOMOS, τη Χάρτα της Βενετίας του 1964 και τη Χάρτα του ICOMOS του 2003.

Για την προστασία του μοναδικού συνόλου φύσης και τέχνης που είναι η Ακρόπολη, το Ελληνικό τμήμα του ICOMOS καλεί τους υπεύθυνους, την Κεντρική Υπηρεσία του ΥΠΠΟ, την Εφορεία Αρχαιοτήτων Πόλης Αθηνών, την Υπηρεσία Συντήρησης Μνημείων Ακρόπολης και την Επιτροπή Συντηρήσεως Μνημείων Ακροπόλεως, να αναλογισθούν τις ευθύνες τους, και ζητά τη συμπαράσταση της κοινωνίας των πολιτών και των διεθνών οργανισμών πολιτιστικής κληρονομιάς.

Για την Εθνική Επιτροπή του Ελληνικού Τμήματος του I.C.O.M.O.S.

Ο Πρόεδρος

Αναστάσιος Τανούλας

Η Γενική Γραμματέας

Αναστασία Στασινοπούλου